

Bo Axell 1945 – 2006

Mats Persson och Claes-Henric Siven

Särtryck ur Magnus Henrekson (red.),
IFN 1939–2019 – 80 år av ekonomisk forskning

 INSTITUTET FÖR
NÄRINGS-
LIVSFORSKNING

BO AXELL 1945–2006*

MATS PERSSON OCH CLAES-HENRIC SIVEN

Bo Axell var Sveriges störste nationalekonom. Åtminstone ansåg han det själv, och även om hans omdöme inte var det bästa låg det ändå något i påståendet. Störväxt och bullrande stormade han fram i den nationalekonomiska professionen under 1970- och 1980-talen, och ve den stackare som hade andra åsikter än han själv. Sanningen att säga hade de flesta faktiskt andra åsikter – även om detta, så här i efterhand, inte alltid länder dem till heder.

Det finns så mycket att säga om Axell. Han hade, liksom vi alla, både ljusa och mörka sidor. I hans fall var nog de ljusa sidorna något ljusare och de mörka sidorna något mörkare än hos de flesta. Det gjorde honom till vad man med en vänlig omskrivning skulle kunna kalla en intressant person. Men låt oss börja formellt, med några biografiska data.

FAMILJ OCH UPPVÄXT

Han föddes 1945 som andra barnet i en stockholmsfamilj. Fadern var vaktmästare på Kungliga Biblioteket, och familjen bodde i en liten lägenhet på promenadvärd, på Engelbrektsgatan. Bo hade således Humlegården till lekplats. I början av 1960-talet fick fadern en kombinerad vaktmästare- och bibliotekstjänst hos Svenska Akademien, med åtföljande tjänstebostad i Börshuset (adress Källargränd 4). Även om vi kanske inte ska försöka psykologisera så vill vi ändå peka på det sociala avståndet mellan vaktmästarfamiljen å ena sidan och den akademiska ståt och Nobelska festivitas som tonåringen kunde iakta på nära håll.

Fadern var musikalisk, spelade fiol och var sekreterare i Zornmärkesnämnden och tilldelades själv Zornmärket (som är bland det finaste man kan få i folkmusiksammanhang). Hela familjen var aktiv inom folkdansrörelsen, och Bo förblev under större delen av livet medlem i folkdanslaget Brage Gille. Han spelade dock

* Vi är tacksamma för skriftlig och muntlig information från Jim Albrecht, Eric Bolander, Gunnar Eliasson, Harald Lang, Claes-Göran Rickeby, Birgitta Swedenborg och Lars Werin.

inte själv något instrument, och han var en smula för tung och ovig för att bli en riktigt bra dansare. Det var också inom Brage Gille han träffade sin blivande hustru, som även hon hade vuxit upp inom folkdansrörelsen.

Familjen lär ha kännetecknats av värme, närhet och god sammanhållning. Denna sammanhållning kom dock att utsättas för stora påfrestningar, varav en hade att göra med Bos äldre bror Per som hade blanddiagnosen cp-skada och utvecklingsstörning. När de sociala myndigheterna föreslog att den nyfödde Per skulle lämnas in till en vårdinstitution vägrade modern Gabriella (Ella) bestämt och Per fick växa upp hos sin familj. Detta ställde naturligtvis stora krav på de övriga familjemedlemmarna, kanske inte minst på lillebror Bo som säkert fick känna sig åsidosatt när brodern krävde mamma Ellas kärlek och uppmärksamhet. Per fick i vuxen ålder ett arbete på Skolöverstyrelsen där han utförde enklare arbetsuppgifter: kopiering, kaffekokning, postutdelning och liknande. På senare år berättade Bo Axell ofta om sin bror, inte minst när LO:s låglönesatsningar under 1980-talet gjorde att den typen av arbetsuppgifter som Per hade snabbt trängdes bort. Resultatet för Pers del blev vad man i dag skulle kalla utanförskap: han sjukpensionerades och tvingades lämna det sociala sammanhang som han tidigare varit en del av. Då hade fadern pensionerats och lämnat sin tjänstebostad i Börshuset. Genom kontakter fick föräldrarna en lägenhet på Östermalm (Erik Dahlbergsallén) och Per fick en alldeles intill. Så länge föräldrarna levde kunde de hjälpa honom till rätta och sedan fick han klara sig på egen hand så gott det nu gick.

Bo Axell avlade studentexamen 1966, vid 21 års ålder, vid Norra Latin. Han hade gått reallinjens matematiska gren, vilket gjorde honom väl lämpad för fortsatta studier vid Kungl. Tekniska Högskolan. Hans studentbetyg var inte strålande, men inte heller dåliga. De lysande undantagen var samhällskunskap och fysik, där han fick det näst högsta betyget ("a"). Just fysikbetyget skapade en konflikt; Axell ansåg att han var värd det högsta betyget ("A") och skrev faktiskt till regeringen för att få rättelse, dock utan resultat.

Studentbetyget räckte till att komma in på linjen för flygteknik vid KTH. Han upptäckte dock snabbt att han inte alls var intresserad av ämnet. Efter ett år av – som han en gång berättade för oss – totalt andefattigt och själsdödande pluggande hade han klarat en enda tentamen, och han funderade allvarligt på vad han skulle göra av sitt liv. Räddningen kom i form av en inkallelse till militärtjänst, och Axell infann sig i juni 1967 till utbildningen till militärpolis i Skövde. På lediga stunder läste han böcker på regementets bibliotek. Av en ren slump fick han tag i en elementär lärobok i nationalekonomi av Anders Östlund (troligen var det *ABC i nationalekonomi*). Den boken, berättade han, kom som en uppenbarelse; plötsligt öppnade sig en intellektuellt spännande värld, fylld av intressanta och viktiga problem, för den värnpliktige militärpolisen – och han skrev in sig vid Stockholms universitet redan hösten 1967. Efter avslutad tjänstgöring blev han

student på heltid, och läste nationalekonomi, företagsekonomi och statistik.

Strax innan han var klar med sin filosofie kandidat-examen gifte han sig hösten 1970 med Eva Bolander, den barndomskamrat som han hade lärt känna inom Brage Gille och som han under gymnasietiden hjälpte med matematikläxorna (Eva gick på gymnasietets allmänna linje, och Bo gick på den naturvetenskapliga linjens matematiska gren). De fick en dotter och en son, och utåt föredde de alla tecken på en lycklig och välanpassad familj där Bo Axell tog en för tiden ovanligt aktiv del i barnens uppfostran – åtminstone under de första åren. Genom Evas arbete på Nobelstiftelsen deltog de varje år i den stora Nobelbanketten i Stockholms Stadshus, och Bo fick ett utlopp för sin längtan efter akademisk glans och festivitas. Där kunde övriga banketttagare beundra det eleganta paret som svängde runt i dansens virvlar i Gyllene salen. Skilsmässan 1991 kom därför som en chock för många.

Dessförinnan hade Axell etablerat sig som en världsledande forskare inom ett av nationalekonomins centrala områden.

SÖKTEORI OCH PRISFÖRDELNINGAR: AVHANDLINGEN

Frågan om prisbildning när konsumenterna har ofullständig kunskap om gällande priser låg på den internationella forskningsfronten under 1970-talet, och Axells doktorsavhandling *Prices under Imperfect Information: A Theory of Search Market Equilibrium* (1976) bidrog till att flytta den fronten en bra bit framåt. I förordet till avhandlingen ger han själv en festlig bild av hur han kom in på detta område:

Early one Saturday morning some years ago I was awakened by an urgent telephone call from Lars Werin. Lars informed me that there remained some unresolved problems in the theory of pricing and allocation in the presence of information and transactions costs. This was the starting point for many, many months of research, of which this volume is the culmination.

Tidiga – eller rent av nattliga – telefonsamtal skulle senare bli något karakteristiskt för Bo Axell, men av helt andra skäl. Vi återkommer till detta.

Som i så många andra fall blev avhandlingsarbetet långvarigt och familjen fick sitta emellan:

Finally I wish to express my thanks to my wife Eva, my daughter Maria and my one-day old son for their patience and understanding during these months when so often my irregular working hours brought intrusions on a normal family life.

Detta citat är typiskt för Axell; man vet inte om han skämtar eller är allvarlig när han tackar sin nyfödde son för att denne haft tålamod med honom ”during these months”. Förmodligen log han i mjugg när han skrev ner den kluriga formuleringen. Efter allt slit kom så disputationen den 28 maj 1976; han fick en kunnig opponent som kunde göra rättvisa åt avhandlingen, nämligen Bengt-Christer Ysander (om denne, se Eliasson 2011).

De problem som Axell tog upp i sin doktorsavhandling hade tidigare diskuterats i den internationella litteraturen i drygt 15 år. En av inspirationskällorna var Kenneth Arrows (1959) analys av den decentraliserade anpassningsprocessen på en konkurrensmarknad. Hans poäng var att utan förekomsten av en marknadsadministrator kommer en marknad som vid jämvikt karaktäriseras av perfekt konkurrens att vid jämviktsbrist uppvisa starka drag av bristande konkurrens. Det hade senare visats av t.ex. Peter Diamond (1971) att jämviktslösningen vid imperfekt information inte är densamma som vid perfekt konkurrens; i stället är jämvikten lika med monopolpriset, och detta förvånande resultat anfördes i motivationen till att Diamond tilldelades Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne 2010 (”nobelpriset i ekonomi”). Vid efterfrågeöverskott kommer t.ex. efterfrågekurvan för det enskilda företags produkt inte längre ha oändlig priselasticitet eftersom det då är möjligt för företaget att höja sitt pris utan att förlora alla sina kunder. Eftersom vidare prissättningen är decentraliserad till de enskilda företagen så finns det inte längre anledning att anta att det endast finns ett pris på marknaden. Olika företag kan ha olika förväntningar om de övriga företagens priser liksom om marknadsefterfrågekurvans läge, vilket i sin tur innebär att de kommer att sätta olika priser. Det faktum att olika företag utanför jämvikt håller olika priser innebär vidare att det kan löna sig för köparna att kontakta olika företag för att få ett relativt lågt pris.

Att det kan förekomma olika priser även på marknader för en homogen vara är ett empiriskt faktum som bland annat dokumenterats av Axell i doktorsavhandlingens kapitel 4 (tidigare publicerat som tidskriftsartikel i Axell 1974). George Stigler (1961) analyserade köparnas sökande efter ett lågt pris och Stigler (1962) undersökte de arbetssökandes beteende när de söker komma i kontakt med ett företag som kan erbjuda en relativt hög lön. Stigler antog emellertid att antalet steg i sökprocessen bestämdes redan innan sökandet påbörjas. Detta innebär dock att sökandet blir ineffektivt, det kan t.ex. tänkas att man redan efter en kontakt hittar ett företag med ett så lågt pris att vidare sökande inte lönar sig. Optimeringsproblemet bör i stället enligt McCall (1965) formuleras rekursivt så att man beräknar det högsta pris, reservationspriset, som konsumenten i varje söksteg kan acceptera utan att söka vidare.

Reservationspriset (-lönen) är resultatet av ett optimeringsproblem där individen givet sina förväntningar om prisfördelningens eller lönefördelningens utse-

ende avväger sökkostnaderna mot ett lägre pris respektive en högre lön. Om förväntningarna om fördelningens egenskaper är felaktiga så kan reservationspriset respektive lönen sättas för högt eller för lågt.

Denna mekanism kan också ligga bakom Phillipskurve-fenomenet. Ett företag som erbjuder en hög lön i förhållande till genomsnittet kommer att kunna rekrytera fler personer än annars eftersom löneerbjudandet överstiger fler reservationslöner. Men om den faktiska lönestegringstakten överstiger den förväntade innebär detta att de arbetssökande tror att de har fått ett ”bra” löneerbjudande när det i själva verket är en konsekvens av att de faktiska löneökningarna är högre än de förväntade. Därmed minskar arbetslösheten och sysselsättningen ökar.

Den sökbaseade teorin för Phillipskurvan utvecklades i artiklar av Charles Holt, Edmund Phelps och Dale Mortensen i antologin *Microeconomic Foundations of Employment and Inflation Theory* från 1970. Möjligheten att förklara utvecklingen av inflation och sysselsättning utifrån hushållens och företagets beteende på marknader med imperfekt information gjorde analysen av dessa problem än angelägnare.

Pris- och lönespridning, och de sammanhörande sökprocesserna, har intressanta konsekvenser för makroteorin. Det finns därför starka skäl att närmare undersöka grunderna för teorin. Är pris- och lönespridningen som Arrow antydde ett *tillfälligt* resultat av att konkurrensmarknaden inte befinner sig i jämvikt eller kan fenomenet vara permanent?

En permanent pris- eller lönespridning på en marknad kan orsakas på två sätt. Antingen är det som i Arrows fall fråga om att marknaden utsätts för ständiga störningar så att marknaden aldrig hinner konvergera mot ett jämviktsläge med ett enda pris. Den andra och teoretiskt mer intressanta möjligheten är att det faktiskt är fråga om en jämvikts-prisfördelning som, om inga störningar inträffar, upprepas period för period. Det var denna senare frågeställning som Axell valde att analysera.

Utgångspunkten är att sökteorin hade varit partiell-partiell. Man hade vid analysen av sökandet på t.ex. varumarknaden antagit att prisfördelningen var exogen given. Men företagets prissättning och individernas sökande efter företag med ett lågt pris bör som Rothschild (1973) i sin översiktsartikel framhållit analyseras simultant. Den partiella ansatsen nummer två är att sökteorin endast gällt en marknad. Egentligen bör man ju simultant undersöka sökaktiviteten på både arbets- och varumarknaden.

Kapitel 5 i Axells avhandling innehåller det första försöket att bygga upp en sådan teori för en prisfördelning i jämvikt. Både konsumenter och säljare av en vara antas här ha imperfekt information om marknaden men kan öka den genom att samla in information. Konsumenterna samlar in information genom att söka upp nya företag, och producenterna samlar in information genom att variera sitt pris och se hur efterfrågan påverkas. Sökandet från konsumenterna är sekventiellt

(med reservationspris) och deras optimala beteende härleds. Bakom sök beteendet finns en fördelning för sökkostnaderna över konsumenterna som är fallande och konvex. Givet dessa antaganden visade Axell att en pridfördelning existerar och att den sammanhänger med sökkostnadernas fördelning.

En förkortad version av kapitel 5 publicerades i *Scandinavian Journal of Economics* 1977, vilket gjorde att Axell blev känd för det internationella forskarsamhället. Men den tidskriften lästes naturligtvis inte av alla, och innan man kunde göra en google-sökning på exempelvis frasen "search market equilibrium" fanns det forskare inom området som inte hade uppmärksammat Axells resultat. Den israelisk-amerikanske ekonomen Rafael Rob publicerade således ett snarlikt resultat (men under något mindre restriktiva antaganden) i *Review of Economic Studies* 1985, förmodligen omedveten om Axells resultat ända fram till korrekturstadiet, då han lyckades pressa in en kortfattad hänvisning till Axells artikel.

Avhandlingen låg på en för svenska förhållanden ovanligt hög nivå, både vad gäller problemställning och analys. Man skulle kunna karakterisera den med Erik Lundbergs ord om Bent Hansens avhandling – "ren teori på alpin nivå" – dock utan den biton av nedvärderande omdöme som den efter sin egen avhandling alltmer teorifientlige Lundberg avsåg. Ett klart nedvärderande omdöme om Axells bok fälldes dock av en annan av Handelshögskolans äldre professorer i diskussionerna kring vem som skulle få Kungl. Vetenskapsakademiens Arnbergska pris för bästa avhandling: "krumelurforskning". Orsaken till detta omdöme var enligt uppgift att det förekom matematiska formler i Axells bok.

SÖKTEORI OCH PRISFÖRDELNINGAR: SENARE ARBETEN

Avhandlingen från 1976 innebar således det första steget i arbetet att bygga en jämviktsteori för prusbildning under imperfekt information. Det andra steget, nämligen en simultan analys av både arbets- och varumarknaden, tas i Albrecht och Axell (1984). Här är dock varumarknaden atomistisk och har en marknadsadministrator; sökaktivitet förekommer därför bara på arbetsmarknaden. Produktiviteten varierar kontinuerligt över företagen men arbetarna värderar antingen fritiden högt eller lågt. De som värderar den lågt söker längre för att få en högre lön och har reservationslönen w_1 , medan resten har reservationslönen w_0 . Att det kan bli två löner (som bestäms endogen) beror på att företagen har olika produktivitet och att de arbetssökande har olika preferens för fritid. De arbetslösa kommer ur tillflödet till arbetskraften. Denna är konstant så det finns ett motsvarande frånflöde. Den tredje endogena variabeln är andelen företag som håller den lägre lönen. Att det kan bli fråga om sökaktivitet och därmed arbetslöshet beror på att de nyanlända visserligen känner till lönefördelningens parametrar

men inte vilket företag som erbjuder vilken lön. Vi har således en kombination av imperfekt information och att företagen respektive hushållen är sinsemellan olika. Författarna får fram resultatet att en höjning av arbetslöshetsersättningen normalt ökar arbetslösheten. Men en höjning av ersättningen endast till dem som värderar fritid lågt (hur man nu ska identifiera den gruppen i praktiken är en annan fråga) kan under vissa omständigheter leda till att arbetslösheten faktiskt *minskar*. Detta måhända något exotiska specialfall leder till en slutsats som är tvärt emot den vanliga i sökteorin.

Det tredje steget togs i Albrecht, Axell och Lang (1986). Upplägget är här att det finns en omsättning av arbetskraften och att de nyanlända söker både på arbets- och på varumarknaden. De känner till pris- och lönefördelningen men vet inte vilka företag som sätter vilket pris respektive vilken lön. De är vidare arbetslösa tills de har accepterat ett löneerbjudande och arbetslösheten gör att de har tid att söka. De får ett pris- och ett löneerbjudande per period. Acceptanslönen är beroende av det priserbjudande de har fått medan acceptanspriset beror på löneerbjudandet. Konstruktionen gör att de sökande inte behöver vara olika (t.ex. ha olika tidspreferens) för att modellen ska kunna generera både en fördelning över acceptanspriserna och en fördelning över acceptanslönen. Författarna visar sedan att modellen både kan generera en jämviktslösning med ett enda pris och en enda lön, och alternativt en tvåställig pris- och lönefördelning. Artikeln innehåller således en analys av pris- och lönefördelningar med sökaktiviteter på båda marknaderna. Eftersom både hushållens sökaktiviteter och företagets pris- och lönesättning förutsätter varandra i jämviktslösningen och eftersom två marknader är simultant inbegripna kan man säga att de båda partiell-inskränkningarna i sökteorin är upphävda.

Denna allmänna jämviktsmodell tillämpades sedan i Axell och Lang (1990) för att analysera effekterna av en skattefinansierad arbetslöshetsförsäkring. Ett resultat av analysen var att slutsatsen från Albrecht och Axell (1984) visade sig robust även i full allmän jämvikt: en höjning av arbetslöshetsersättningen kan i vissa fall leda till en minskning av arbetslösheten, tvärt emot den gängse intuitionen. Kombinationen av hög teknisk kvalitet och intressanta slutsatser gjorde att Bo Axell och Harald Lang tilldelades David Davidsons pris för bästa artikel i *Scandinavian Journal of Economics* 1990, inte minst till följd av en entusiastisk referee-rapport av Peter Diamond. De två artiklarna från 1984 och 1990 föranledde också Axell att spy sin galla över de nationalekonomer som argumenterade mot en höjning av a-kassan under hänvisning till att en sådan höjning skulle leda till en ökning av arbetslösheten (och det var samtliga svenska arbetsmarknadsekonomer). Han brukade ofta säga att dessa ekonomer var totalt inkompetenta och inte värda den lön de fick; den allra senaste och mest kvalificerade forskningen visade ju att en höjning av a-kassan tvärtom leder till en *minskning* av arbetslöshe-

ten! Att detta resultat bara var ett specialfall, och inte alls något generellt resultat i Albrecht och Axell (1984) och Axell och Lang (1990), tyckte han dock inte var så viktigt att påpeka.

LÖNTAGARFONDERNA

Tanken om löntagarfonder växte fram i det samhällsklimat som rådde åren kring 1970. Initiativet kom från LO, och avsikten var att överföra en del av makten över företagen från de privata ägarna till löntagarkollektivet. Ett konkret förslag lades fram av LO-ekonomerna Rudolf Meidner och Anna Hedborg; detta antogs av LO-kongressen 1976 och kom att bilda startpunkten för den mest eldfångda ekonomisk-politiska debatten i Sverige sedan 1950-talets pensionsdebatt.

Förslaget gick ut på att ett antal löntagarfonder under facklig ledning skulle inrättas. De svenska aktiebolagen skulle därefter varje år genomföra en riktad nyemission till fonderna. Fonderna skulle finansiera köpen av de nytecknade aktierna genom att de tillfördes ett slags extra vinstskatt (motsvarande 20 eller 30 procent av företagets vinst) och de nyemitterade aktierna skulle tecknas till gällande börskurs. Man kan säga att vinstskatten erlades till fonderna i form av nyemitterade aktier, som värderades till gällande börskurs.

Förslaget togs emot med entusiasm inom delar av socialdemokratin, där man menade att den gamla formen av demokrati (så kallad ”politisk demokrati”) nu äntligen skulle kompletteras med en ”ekonomisk demokrati”. Andra delar av socialdemokratin var dock skeptiska. Förslaget fick till exempel Assar Lindbeck att lämna partiet (se Lindbeck 2012, kapitel 14). Det ryktas att även partiledaren Olof Palme och finansministern Kjell-Olof Feldt innerst inne var motståndare till fonderna, även om de av naturliga skäl inte kunde uppträda illojalt mot den officiella partilinjens. Den attityden återspeglas i Feldts berömda epigram, i smyg (?) nedklottrat under den avslutande riksdagsdebatten den 21 december 1983: ”Löntagarfonder är ett jävla skit, / men nu har vi baxat dem ända hit”.

Kritiken mot fonderna, där Assar Lindbeck spelade en ledande roll, pekade främst på de faror dessa skulle utgöra för det pluralistiska samhället. Om facket ägde 20–30 procent av aktierna i våra börsbolag, vilket i de flesta fall skulle innebära full kontroll på bolagsstämman, hur blev det då med demokratin? Speciellt känsligt är det naturligtvis med medieföretag; ett fackligt ägande på 20–30 procent i *Dagens Nyheter* kanske skulle innebära att ingen kritik mot facket skulle kunna framföras på tidningens sidor? De fackliga företrädarna ansåg att detta var en ointressant fråga, eftersom det rimligen inte kan finnas någon saklig anledning att på *Dagens Nyheter* sidor framföra kritik mot facket. Frågan låg ändå och värkte i debatten, och till slut ändrade man en smula på förslaget så att ”medieföretag” inte skulle omfattas av fondförslaget. Men, påpekade fondkritikerna, hur blir det

då med pappersbruken? Skulle fackligt ägda pappersbruk verkligen leverera papper till Bonnierägda tidningar som vågade kritisera facket?

I det läget kom Bo Axell in i debatten, med en helt annan vinkling på problemet. Medan de tidigare debattörerna hade koncentrerat sig på (nog så viktiga) frågor om demokrati och pluralism ställde Axell en renodlat ekonomisk fråga: vad blir effekterna på börskurserna om Meidners förslag genomförs?

För att beräkna effekten på börskurserna antog Axell att så länge löntagarfonderna inte hade majoritet på bolagsstämmorna skulle hela vinsten efter skatt delas ut. Vidare antog han att börskursen motsvarade den diskonterade summan av alla framtida utdelningar per aktie. När löntagarfonderna väl fått majoritet på bolagsstämmorna skulle det ligga i fondernas intresse att avskaffa utdelningarna.

Axell tog i sin analys fasta på att nyemissionen påverkades av börskursen (om kursen faller kan löntagarfonderna för samma summa pengar köpa fler aktier) samtidigt som börskursen torde påverkas av förslaget. Detta resonemang kunde uttryckas i form av ett ekvationssystem, med en ekvation för kursutvecklingen och en ekvation för nyemissionstakten. Nyemissionerna till löntagarfonderna innebär att de tidigare ägarnas andel av aktiekapitalet minskar, och det minskar snabbare ju lägre börskursen är. I Axell (1976c) visade han att denna omständighet, i kombination med ett antagande om att aktieägarna hade förväntningar konsistenta med modellen (dvs. rationella förväntningar), ledde till resultatet att aktiekursen omedelbart sjönk ner till noll. Detta skulle leda till en löntagarfondsocialisering av näringslivet.

Axells analys föranledde påpekanden från matematiskt mer kunniga läsare att ekvationssystemet, beroende på de exakta antagandena, kunde ha fler lösningar. I så fall skulle börskursen inte falla omedelbart till noll, utan den skulle först falla till ett positivt belopp, och sedan röra sig asymptotiskt mot noll. Dessa egenskaper hos systemet diskuteras i Axell (1976d), där han erkänner att det kan finnas fler lösningar än just noll, men att detta faktum inte nämnvärt ändrar hans slutsats: ett genomförande av Meidners förslag skulle leda till börskrasch.

Så här 40 år efteråt är det svårt att säga exakt vilket debattinlägg som mest bidrog till att Meidners förslag stoppades. Men Axells artikel spelade en stor roll, åtminstone inom ekonomkåren, till att skapa en stark misstro mot förslaget. En väsentligt modifierad form av löntagarfonderna genomfördes så småningom av den socialdemokratiska regeringen 1983 för att sedan helt avskaffas av den borgerliga regeringen 1992. Styrkan hos Axells eleganta artikel (Axell 1976c) var att han i den ställde en helt ny fråga; därmed visade han att det fanns fundamentala mekanismer som varken Meidner eller den ekonomiska professionen hade tänkt på tidigare. De smärre matematiska felaktigheterna i den första artikeln väger därvidlag lätt mot hans förmåga att ställa en helt ny fråga, och dessutom formulera den på ett insiktsfullt och fruktbart sätt.

TOMBOLAHJULET

Axell gick ständigt omkring och funderade på konstigheter ute i verkligheten. Han kunde till exempel fråga: Hur kommer det sig att en liter mjölk bara kostar två tredjedelar av vad en liter läskedryck kostar? Det borde ju vara tvärtom – läskedrycker framställs industriellt av billigt vatten och billiga kemikalier, och de kan lagras i nästan oändlig tid, medan mjölken produceras på ett mycket mer komplicerat sätt och är dessutom en icke lagringsbar färskvara. Därför borde kanske mjölk egentligen kosta mer än läskedrycker. Beror prisskillnaden på statliga subventioner, eller på monopolistisk konkurrens – eller på något annat?

En annan fråga han ägnade sina tankar var parkeringsproblemen i Stockholms innerstad (han var av naturen ganska lat och körde varje dag sin BMW från bostaden på Norr Mälärstrand till IUI på Grevgatan, där han hyrde garageplats). Han ansåg naturligtvis, liksom alla andra ekonomer, att knappa resurser borde prissättas. Stockholm stad hade helt följdriktigt beväpnat sig med en hord parkeringsautomater och lapplisor för att prissätta parkeringsutrymmet. Systemet var emellertid klumpigt, och dyrt att administrera. Axell (1976b) föreslog därför att automaterna skulle ersättas av differentierade prislister för parkeringen på olika gator och vid olika tidpunkter. För att sänka systemkostnaderna föreslog han dessutom att antalet lapplisor skulle minskas radikalt. Risken för upptäckt skulle därmed bli mindre, men detta skulle balanseras av desto högre böter (eller skall vi säga stokastiska parkeringsavgifter). Axell diskuterade också den komplikationen att olika bilägare kan ha olika riskattityd men menade att risken skulle utjämnas sett över en längre period, t.ex. ett år.

Hans artikel diskuterades livligt vid kaffebordet på Nationalekonomiska institutionen, och en av våra kolleger sade att ”det är just sådana här förslag som ger oss nationalekonomer dåligt rykte”. Det omdömet uttrycker egentligen samma synsätt som Uppsala universitets motto: *Att tänka fritt är stort, att tänka rätt är större*. Men som tur är finns det personer som inte bara ängsligt strävar efter att tänka rätt, utan som i stället försöker tänka fritt – och Bo Axell var just en sådan person. Egentligen kan man nog säga att det är just strävan att tänka fritt som bör vara adelsmärket för en akademisk institution. Axells artikel uppskattades också av personer som var mer belästa i ekonomisk teori; Bengt-Christer Ysander skrev en replik i *Ekonomisk Debatt* och påpekade att tanken med stokastiska straff för att minska poliskostnaderna hade ett högt föredöme. Den hade nämligen tidigare tagits upp av Gary Becker (1968), vilket Axell troligen inte kände till.

Man kan säga att Axell 1976 med artiklarna i *Ekonomisk Debatt* (om löntagarfonderna och om parkeringsböterna) visade sin analytiska lejonklo för en bredare publik. Lars Wohlin, som då var chef för Industriens Utredningsinstitut, blev mycket imponerad av det skarpsinne och den originalitet som Axell därvid hade

visat upp, och erbjöd den nydisputerade doktorn anställning vid IUI. Där kom han att stanna i 15 år, och mycket av hans forskning under dessa år kom att handla om IUI-relaterade frågor med direkta implikationer för ekonomisk politik.

KAN INFLATION FÖRBJUDAS?

Under sin tid på IUI kom Axell förutom sitt fortsatta engagemang i prisbildningsproblemen att arbeta med inflationsteori. Under 1970-talet hade keynesianismen alltmer kommit att ifrågasättas. Attackerna kom från flera håll. Milton Friedman förde fram kvantitetsteorin som ett mer adekvat analysinstrument än den keynesianska fixpristeorin eftersom inflationen sedan mitten av 1960-talet bitit sig fast i USA. Medan Friedmans grundmodell låg nära den keynesianska (men betonade att efterfrågefunktionen för pengar är betydligt stabilare än konsumtionsfunktionen) så kom teorin för rationella förväntningar att innebära ett mer radikalt avsteg från den etablerade makromodellen. I motsats till Keynes antog förespråkarna för rationella förväntningar att priserna inom varje period blixtnabbt anpassas till förändrade utbuds- och efterfrågeförhållanden. De enskilda agenterna antogs vidare ha en korrekt uppfattning om den ekonomiska modellen vilket innebar att stabiliseringspolitiken endast hade effekt på arbetslösheten om ingreppen var oväntade. Den keynesianska tanken om upplysta politiker som utan sidoblickar förde en rationell stabiliseringspolitik fick vidare ett grundskott genom teorin för public choice. Alla dessa tre utvecklingslinjer – Friedmans kvantitetsteori, teorin om rationella förväntningar och public choice-skolan – kom direkt eller indirekt att påverka Axells analys av prisregleringen som stabiliseringspolitiskt instrument.

Hans bok *Kan inflations förbjudas?* (1985) skrevs mot bakgrund av 1970- och 1980-talens höga inflation i Sverige, vilken de olika regeringarna försökte dämpa genom prisstopp. Således införde Socialdemokraterna ett prisstopp under fem kvartal 1970–1971, vilket starkt kritiserades av den borgerliga oppositionen som menade att det inte skulle fungera. Den borgerliga regering som sedermera tillträdde lade på våren 1980 fram ett förslag om prisstopp, vilket kritiserades av Socialdemokraterna som menade att det inte skulle fungera; förslaget drogs sedan tillbaks.

Inflationsboken är mycket systematiskt uppbyggd. Axell börjar med att slå fast att den walrasianska allmänna jämviktsteorin, som är utgångspunkt för de flesta analyser av effekten av prisregleringar, inte utgör en god beskrivning av pris- och lönebildningen i en marknadsekonomi. Huvudproblemet är inte ansatsen – att bedriva allmän jämviktsanalys – utan antagandet att marknaderna klareras med hjälp av en marknadsadministratör. Kapitlen 3 och 4 innehåller därför en pedagogisk redogörelse för teorin om prisdeltning och de sökprocesser som är förknippade med dem. Som tidigare nämnts kan den imperfekta informationen aningen leda till att priset på en konkurrensmarknad utan auktionär är lika med

monopolpriset eller än vanligare till en prisfördelning. Den imperfekta informationen leder i sin tur till att prisförändringarna knappast är blixtnabba som på auktionsmarknader. Detta gäller särskilt om den imperfekta informationen inte bara handlar om vilket företag som håller vilket pris, utan även om prisfördelningens medelvärde och övriga egenskaper (se t.ex. Rothschild 1974).

Därefter diskuterar Axell mekanismen bakom inflationen. Han påpekar att förändringarna i penningmängden sker parallellt med prisstegringarna. I enkla former av kvantitetsteorin är det fråga om ett kausalsamband: förändringar i penningmängden orsakar förändringar i prisnivån. Men i Axells analys är såväl penningmängden som inflationen endogena; man kan säga att penningmängdsökningen är ett mått på det efterfrågeöverskott som ligger bakom prisstegringarna.

Detta principresonemang gäller även för Phillipskurvan som därför knappast kan betraktas som en inflationsteori. Både inflationen och arbetslösheten är ju endogena variabler och sambandet mellan dessa beror på exakt vilka exogena störningar som träffar ekonomin. Det finns dock en mekanism som sammanhänger med sökprocesserna på arbetsmarknaden och som ger en koppling mellan inflation och arbetslöshet. Om nämligen lönestegringarna är snabbare än de förväntade så kommer de arbetssökande att uppfatta det så att de har fått ett relativt bra löneerbjudande och således acceptera det. Men det innebär att Phillips sambandet snarast går från inflationen (lönestegringarna) till arbetslösheten.

För att undersöka effekten av prisstoppet under fem kvartal 1970–71 (observera bokens titel!) skattade Axell en inflationsekvation för Sverige där förklaringsvariablerna var penningmängdsökningarna med upp till femton kvartals eftersläpning och industriproduktionens ökning med upp till fem kvartals eftersläpning. Prisstoppet tog han hänsyn till genom en dummyvariabel för de aktuella kvartalen. Den slutsats Axell drog var att prisstoppet inte hade haft någon effekt på inflationen under den period det hade varit i kraft. Däremot hade prisstoppet effekt på inflationen i så måtto att den blev högre efter prisstoppets avskaffande än vad den annars skulle ha varit. En möjlig förklaring var att företagens förväntningar påverkades genom prisstoppet så att nya priskontroller var att förutse i framtiden. Det kunde därför vara rationellt att hålla högre priser även om det på kort sikt skulle ge lägre vinst.

Ingemar Hansson och Lars Jonung (1981) hade tidigare gjort en undersökning av priskontrollers verkan och kommit fram till att dessa faktiskt sänkte inflationen. Axell menade emellertid att de två lundaekonomerna hade specificerat undersökningen felaktigt; det de i själva verket hade undersökt var huruvida priskontroller påverkar arbetslösheten.

Om prisstoppet således under den undersökta perioden knappast hade haft någon återhållande effekt på inflationen så kan det dock ha påverkat resursallokeringen. Det är knappast kontroversiellt att hävda att långvariga priskontroller

kan ha negativa effekter på resursallokeringen eftersom de låser relativpriserna. Axell påpekade dock med utgångspunkt från sin mikroanalys att kontrollerna kan minska prisspridningen och på så sätt minska sökaktiviteterna i ekonomin. Men denna positiva effekt gäller bara för varor och tjänster som är någorlunda standardiserade, och därmed lätta att identifiera.

Slutsatsen var att Phillipskurvan borde ses som en teori för arbetslösheten, inte för inflationen. Inflationen bestämdes i sin tur av den aggregerade efterfrågan i förhållande till produktionskapaciteten. De inflationsdrivande efterfrågeimpulserna kan komma genom offentliga utgiftsoverskott, genom att investeringarna överstiger sparandet eller genom ett exportöverskott. Paradoxalt nog berodde dessa inflationskällor i sin tur på att vissa priser var reglerade och för låga, nämligen priset för de offentliga utgifterna (dvs. skatterna), räntan respektive växelkursen. Däremot har en allmän priskontroll normalt ingen effekt på inflationen. Priskontrollerna kanske främst ska ses som ett sätt för politikerna att visa handlingskraft.

BUDGETUNDERSKOTTET OCH UNDANTRÄNGNINGSMEKANISMEN

I början av 1980-talet uppgick det svenska budgetunderskottet till över 10 procent av BNP. Samtidigt hade vi en inflation på 10-procentsnivån. En sådan situation ser ju ut som en typisk sedelpressfinansiering av de offentliga utgifterna, och en kraftig skattehöjning skulle då kunna reducera både budgetunderskottet och inflationen. Men om man höjde skatterna – vad skulle då hända med BNP och sysselsättning?

De flesta ekonomer ansåg då (och anser nog även i dag), i enlighet med den keynesianska makromodellen, att en skattehöjning i en sådan situation skulle leda till recession och arbetslöshet. Men Axell började naturligtvis ställa sin ständiga motfråga: varför måste det bli så?

Han diskuterade saken i Axell (1982, 1983) och utgick från en starkt förenklad ekonomi som befinner sig i allmän jämvikt med flexibla priser – han valde således att inte alls diskutera en keynesiansk modell av ekonomin. I flexprisvärlden är det totala skattetrycket definitionsmässigt lika med den offentliga sektorns resursförbrukning. Denna resursförbrukning kan finansieras genom explicita skatter (dvs. moms, inkomstskatt och liknande som man skulle kunna höja för att minska dagens budgetunderskott), genom implicita skatter (dvs. inflation) och genom upplåning (dvs. beskattning av framtida generationer).

Axells påpekande att det inte bara är de explicita skatterna som definierar skattetrycket, utan att vi måste ta hänsyn till det totala skattetrycket (där också de implicita skatterna ingår) kan kanske synas trivialt. Men för 30 år sedan var det

många som inte tänkte på detta, utan menade att en höjning av de explicita skatterna skulle innebära en oacceptabel höjning av skattetrycket.

Axell menade att vi, för ett givet totalt skattetryck, måste finna den avvägning av de olika skatteslagen som minimerar snedvridningar i samhällsekonomin. Han var härvidlag särskilt bekymrad över inflationen, som han ansåg gav upphov till stora och obeaktade snedvridningar. De explicita skatterna känner vi till, medan inflationen till stor del är oförutsägbar och skapar stora omfördelningar, samtidigt som den stör prissystemets informationsinnehåll. Han förespråkade därför en kraftig höjning av de explicita skatterna och motsvarande minskning av inflationsfinansieringen av offentliga utgifter, i syfte att få en bättre avvägning av de olika skatterna i samhällsekonomin.

Artikeln innehöll även en mängd andra tankar, som att en sådan skattehöjning inte skulle leda till lägre sysselsättning. Här måste man säga att hans analys var ofullständig, även om man accepterar antagandet om flexibla priser och ett oelastiskt arbetsutbud. Han hade nog tänkt försöka göra analysen fullständig, och skicka den till någon vetenskaplig tidskrift, men projektet blev aldrig avslutat – och artikeln i *Ekonomisk Debatt* 1983 blev allt som publicerades.

Argumentationen, som var betydligt mer nyanserad än vad som framgår av detta korta referat, återspeglar den radikala förändringen av makroteorin under 1970-talet. Den keynesianska fixpristeorin började förlora mark, och den klassiska tanken om blixtnabba förändringar av prissystemet fick förnyad aktualitet. På så sätt var Axell påverkad av tidsandan, och hans syn på frågan om skattefinansiering respektive inflationsfinansiering var kanske inte särskilt originell i ett internationellt perspektiv. Men han var tidig med detta synsätt i Sverige, där hans skrifter på detta område mötte en kompakt vägg av oförståelse. Dessutom hade han en originell syn på prismekanismens funktionssätt genom att han så starkt poängterade betydelsen av bristande information och av sökkostnader. Axell tillämpade även dessa tankegångar empiriskt i *IUI:s långtidsbedömning 1979*, se Axell (1979).

Så här i efterhand kan man tycka att artikeln i *Ekonomisk Debatt* 1983 innehöll ett viktigt budskap – nämligen att man måste ta hänsyn till det totala, och inte bara till det formella, skattetrycket – och ett lite mer tveksamt budskap. Det senare budskapet var att man kunde bortse från de kortsiktiga, keynesianska anpassningsrörelserna och därför inte behövde vara orolig för att en skattehöjning skulle leda till recession. I verkligheten kunde ju en desinflationpolitik få allvarliga konsekvenser för sysselsättningen, vilket man på 1980- och 1990-talen kunde se i ett flertal länder (bl.a. Sverige).

FRIEDMANDEBATTEN

Axells ovilja att följa med strömmen illustreras på ett slående sätt av vad som hände när Milton Friedman tilldelades Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne. Vetenskapsakademien meddelade sitt beslut om detta den 14 oktober 1976 och då utbröt en upphetsad debatt – eller skall vi säga monolog – i pressen. Det kom nämligen att bli fråga om ett tämligen ensidigt fördömande av Friedman, hans teorier och hans förmenta engagemang för den chilenska militärjuntan. I presskampanjen utmärkte sig framför allt *Dagens Nyheter* och *Aftonbladet* med ett stort antal artiklar mot det tilldelade priset, medan debattinlägg som förde fram andra åsikter var ytterst sällsynta och i regel refuserades.

Kampanjen mot Friedman drevs inte bara av journalister, utan även av ett stort antal ekonomer på olika universitet och högskolor. Bland annat publicerade 25 anställda vid Handelshögskolan ett protestbrev i *DN* den 5 december 1976, och en liknande brev publicerades samma dag av 33 anställda vid Stockholms universitet.

Den hätska debatten föranledde Vetenskapsakademien att ge två ekonomer, som inte hade uppträtt på någondera sidan, i uppdrag att göra en översikt av pressdiskussionen. Dessa två var Bo Axell och Birgitta Swedenborg, som bägge, när de sammanställde alla pressklippen för KVA:s räkning, alltmer kom att känna sig moraliskt upprörda över det mediedrev Friedman utsatts för. Resultatet blev en debattbok som de publicerade sommaren 1977 med titeln *Milton Friedman och ekonomipriset*.

I boken ges en pedagogisk sammanfattning av Friedmans bidrag till den ekonomiska teorin om inflation och arbetslöshet, men till största delen handlar boken om pressens roll i Friedmandebatten. Här fanns goda undantag men huvudintrycket är att massmedia i detta fall inte förmådde hävda sin professionella roll. De båda författarna menade att pressdiskussionen i Sverige skilde sig starkt från den i de anglosaxiska länderna. I den svenska debatten spred man osanningen att Friedman skulle ha verkat som rådgivare åt Chilejuntan. Vidare rapporterade man knappast alls om Friedmans faktiska bidrag till den ekonomiska vetenskapen, utan betonade i stället att han var ”småväxt och utomordentligt argstint” (*DN* 15/10 1976) och att hans åsikter i olika frågor borde diskvalificera honom för varje vetenskaplig utmärkelse. När vi nu efter 40 år läser igenom pressklippen finner åtminstone vi att tiden farit skonsammare fram med Friedman (och med Axell-Swedenborgs debattbok) än med den månghövdade kritikerkåren.

Boken väckte stor uppmärksamhet när den kom ut – men den fick naturligtvis ett blandat mottagande, beroende på vad respektive recensent redan ansåg om Friedman. Den recenserades i alla de stora dagstidningarna och berömdes i

en del; se till exempel *SvD* 16/6 1977 och *Expressen* 20/6 1977 (beträffande den entusiastiska recensionen i *Nya Wermlands-Tidningen* 2/8 1977, se nedan). I andra recensioner totalsågades boken; se till exempel *DN* 28/6 1977, *SvD* 26/6 1977, *Aftonbladet* 30/6 1977, och även i *Ekonomisk Debatt* nr 5 1977.

Inom parentes kan man nu i efterhand notera att en rad av de protesterande ekonomerna sedermera har fått höga befattningar – inte bara i bank- och förvaltningsvärlden, utan även i Sveriges Riksbank, i Vetenskapsakademiens Ekonomipriskommitté och i självaste Nobelstiftelsen. Och de har alla, såvitt vi kunnat döma av talrika samtal med dem under årens lopp, numera kommit att ha en annan uppfattning om Friedmans forskning än de då hade.

IUI OCH DÄREFTER

Efter disputationen den 28 maj 1976 hade det varit naturligt att Axell hade fortsatt under höstterminen på Nationalekonomiska institutionen vid Stockholms universitet som lärare, samtidigt som han bedrev forskning för att meritera sig för en docentur och småningom för en professur. Lärarrollen passade honom dock inte särskilt bra. Han hade delvis försörjt sig som lärare under avhandlingsarbetet åren 1971–76, liksom alla doktorander gjorde på den tiden. Men han blev lätt nervös av att tala inför publik – även om publiken ”bara” bestod av studenter som visste mycket mindre än han själv om ämnet – och han svettades ymnigt i katedern. Det var i det läget chefen för Industriens Utredningsinstitut (nuvarande IFN) Lars Wohlin gav honom ett erbjudande som han inte kunde tacka nej till: heltidsanställd forskare vid IUI, utan undervisning och med högre lön än vad universitetet kunde erbjuda.

Åren på IUI var till en början mycket lyckliga. Axell kunde fullfölja en stor del av de idéer om sök teori och prisspridningsjämvikter som han fått under arbetet med avhandlingen och som utmynnade i artiklarna i *Scandinavian Journal of Economics* (1977), *Journal of Political Economy* (1984), *Quarterly Journal of Economics* (1986) och *Scandinavian Journal of Economics* (1990). Med dagens mått mätt kan detta tyckas ganska obetydligt: en handfull artiklar, varav ”bara” två i de absoluta topp tidsskrifterna. Men då ska man komma ihåg att på den tiden skrev svenska nationalekonomer knappast alls några artiklar för det internationella forskarsamhället – utöver Axell var det bara ett ringa fåtal som åstadkom vad som numera brukar kallas *top-five publications*.

Axells artiklar läses än i dag av forskarna på fronten (som exempel kan nämnas att artikeln i *JPE* citerades 15 gånger bara under 2015), och på 1980-talet var Axell på god väg att bli en internationell celebritet. Hans förhållande till Lars Wohlin var gott och präglat av ömsesidig respekt; Wohlin var nog en av de ytterst få (kan-ske den ende) av sina chefer som Axell verkligen respekterade. Annars hade han

svårt att stå ut med personer som han dels uppfattade som obegåvade (och de var ganska många) och dessutom hade passerat honom i karriären (och de blev så småningom också ganska många).

Men han ägnade sig inte enbart åt vetenskapliga skrivelser under de gyllene åren kring 1980. Vi har redan nämnt hans artikel om löntagarfonderna – som väl egentligen är att betrakta som en vetenskaplig artikel, fastän skriven på svenska. Till detta kommer hans bidrag till IUI:s långtidsbedömningar, till diskussionen om den offentliga sektorns undanträngningsmekanismer och till diskussionen om Milton Friedmans ekonomipris. Dessutom var han en ganska flitig debattör i dagspressen; under åren 1972–1983 publicerade han ett tiotal artiklar i *Dagens Nyheter* och *Svenska Dagbladet*. Två av dessa artiklar handlade om Friedmandebatten och var skrivna tillsammans med Birgitta Swedenborg. De övriga handlade om ett brett spektrum av ekonomiska ämnen – först och främst naturligtvis om de frågor han hade skrivit mer djuplodande artiklar om i fackpressen: löntagarfonder, budgetunderskott och inflation. Men han skrev även om reklamskatter, energipolitik, arbetslöshet och skatt på returglas; dessa ämnen hörde ju knappast till hans specialområden, men hans analytiska skärpa gjorde ändå att han kunde komma med fräscha och insiktsfulla synpunkter. Ett par av dessa artiklar var för övrigt skrivna tillsammans med jämnåriga vänner (Jan Herin, Lars Nyberg och Staffan Viotti) bland Stockholms nationalekonomer.

På IUI fick Axell verka i en miljö där han kom till sin fulla rätt. Enligt samstämmiga uppgifter från personer som arbetade där vid den tiden var han en konstruktiv samtalspartner som inspirerade de andra IUI-medarbetarna. Hans höga krav på vetenskaplig stringens kunde kanske ibland göra att folk uppfattade honom som besvärlig (se t.ex. Björklund 2014, s. 186) men kraven verkade onekligen stimulerande på omgivningen. Han delade frikostigt med sig av sin tid till de yngre forskarna, han diskuterade ständigt aktuella frågor och han kunde ofta ge ett originellt och fruktbara perspektiv på dagspolitiken.

Tyvär blev tiden med Lars Wohlin ganska kort. Axell anställdes vid IUI den 1 september 1976. Vid riksdagsvalet 19 dagar senare vann de borgerliga partierna och kunde för första gången på 40 år bilda regering. Detta ledde bland annat till att Lars Wohlin i månadsskiftet november–december lämnade IUI för att bli statssekreterare i Ekonomidepartementet under Gösta Bohman.

Den nye IUI-chefen, Gunnar Eliasson, fick Axell under årens lopp allt svårare att samarbeta med. Detta berodde delvis på olikheter i personlighet; Axell hade lätt att vara vänlig och generös nedåt, men lika lätt hade han att vara bufflig och kritisk uppåt. Till samarbetssvårigheterna bidrog också hans tilltagande alkoholmissbruk. Han hade redan under avhandlingsarbetet lärt sig att ett glas vin löser upp skrivkrampen och stimulerar forskningsarbetet. Det är säkert riktigt, men som så ofta i nationalekonomin finns det härvidlag ett inre optimum, och mot

slutet av 1980-talet menade hans chef – och vi är böjda att hålla med honom – att Axell för länge sedan hade passerat detta optimum.

Det dröjde dock många år innan situationen blev ohållbar, och fram till mitten av 1980-talet kom Axell att på IUI ingå i ett socialt sammanhang där lagarbetet var både fruktbart och roligt. Det började med hans samarbete med Birgitta Swedenborg när det gällde boken om Friedmandebatten (1977) och fortsatte med gemensamma IUI-projekt som till exempel långtidsbedömningen (Axell 1979). På det mer vetenskapliga planet kan man nämna hans samarbete med amerikanen James Albrecht, som hade rekryterats för att sköta programmeringen av IUI:s dåvarande flaggskepp, den så kallade MOSES-modellen av den svenska ekonomin. Albrecht tyckte att det var mer stimulerande att syssla med ekonomisk analys än med APL-programmering, och samarbetet med Axell resulterade i två artiklar publicerade i amerikanska topptidskrifter. När den senare av dessa kom i tryck (*QJE* 1986) hade Bo Axells olika problem börjat bli alltmer uppenbara, åtminstone för de närmast berörda, men stjärnglansen från internationella publikationer innebar att han fortfarande betraktades som en tillgång för institutet.

Till slut blev dock situationen alltför prekär. Alkoholism är i sig inte ett giltigt skäl för uppsägning; i stället ska arbetsgivaren på alla sätt försöka finna lösningar på de uppkomna problemen. Och det måste man säga att IUI:s chef Gunnar Eliasson gjorde. I Axells fall betydde detta att han sändes till olika behandlingshem – men eftersom han enligt sin egen uppfattning inte var alkoholist såg han dessa besök mer som studiebesök än som behandlingsbesök, och han kunde genom sin trots allt välbevarade begåvning lätt manipulera såväl läkare som terapeuter. Gunnar Eliasson försökte hjälpa honom på alla sätt, och gav honom den ena chansen efter den andra. Detta måste sägas vara ett uttryck för en stor generositet hos Eliasson gentemot Axell, som vid den här tiden aldrig missade en chans att kritisera sin chef.

Efter samråd med flera av landets främsta experter på arbetsrätt valde dock IUI till slut att erbjuda Axell en klumpsomma motsvarande två årslöner på villkor att han frivilligt gick med på att sluta. Detta skedde också den 31 augusti 1991. Han motiverade sitt beslut med att han nu ville arbeta som frilansare i nationalekonomi, genom att skriva forskningsrapporter, utredningar och debattartiklar. Av detta blev dock intet, och snart var de två årslönerna (plus det lika stora belopp han fått i arv efter sina föräldrar) slut.

Därefter gick det snabbt utför. Han togs fortfarande ibland in på behandlingshem – dock inte lika välutrustade som på den tiden IUI stod för notan – och de sista åren av sitt liv tillbringade han i den lilla staden Pai i norra Thailand. Därifrån brukade han ringa oss ibland, utan att riktigt ge akt på tidsskillnaden, och målande beskriva Thailands alla fördelar framför det kalla och tråkiga Sverige.

KONFLIKTER

Under större delen av sitt liv var Bo Axell indragen i olika konflikter där han ansåg sig ha blivit orättvist behandlad. Under den senare delen av livet var dessa konflikter nog delvis betingade av hans alkoholmissbruk – till exempel bråken med olika hyresvärdar, systembolagspersonal och banktjänstemän som av olika skäl inte ville vara honom till lags. Men långt dessförinnan fanns det konflikter som inte kan förklaras med annat än ett slags rättspatos som ibland slog snett. Man bör här påpeka att hans rättspatos inte bara gällde honom själv. Han var lika ofta beredd att börja bråka när han ansåg att någon annan blivit orättvist behandlad.

Vi har ovan nämnt hans överklagande av studentbetyget i fysik. När han lade fram sin doktorsavhandling (1976) öppnades ett vidare fält för konflikter. Vi ska här berätta om några av dessa – inte för att de var speciellt viktiga, utan dels för att de var så tidiga att de inte kan förklaras med alkoholism, dels för att de belyser Bo Axells ömtåliga självkänsla och de strider denna ömtålighet drev honom att inveckla sig i.

Den ”gamla” doktorsgraden innebar bland annat att disputanden kunde bli docent direkt på avhandlingen. Detta betyg var utomordentligt viktigt; om man inte fick docentbetyg var man i regel utestängd från en vidare akademisk karriär och fick söka sig till en annan verksamhet (ingen regel utan undantag: Svante Arrhenius fick inte docentbetyg på sin avhandling från 1884 om den elektrolytiska dissociationsteorin, men stannade ändå kvar inom universitetsvärlden och blev efter några år professor – och 1903 fick han Nobelpriset i kemi för avhandlingen).

Reformeringen av forskarutbildningen 1969 syftade bland annat till att avdramatisera avhandlingsarbetet. Därför skulle en avhandling enbart tilldelas betyget underkänd eller godkänd, och inget speciellt docentbetyg skulle utsättas. Så skedde också, och de personer som disputerade under åren efter reformen vändade också med att söka docentkompetens tills de kunde lägga ytterligare några publikationer till sin meritlista. Så inte Bo Axell. Han menade att hans avhandling var av en sådan dignitet att han borde bli docent direkt på den, och han skapade mycket obehag för sin handledare Lars Werin, som visserligen hade mycket höga tankar om avhandlingen men som ändå ville följa den praxis som utvecklats sedan 1969.

Konflikten förvärrades när Kungl. Vetenskapsakademien skulle fatta beslut om det Arnbergska priset. Detta gavs (och ges fortfarande) vart tredje år till den bästa doktorsavhandling i ekonomi som lagts fram under de gångna åren. Under åren omedelbart efter Axells disputation fanns flera starka kandidater, och han fick aldrig priset. Han tyckte nog själv att man kunde ha gjort ett undantag och tilldelat honom 1981 års pris (trots att det då hade gått fem år sedan disputationen)

men Vetenskapsakademien tyckte annorlunda – om rätt eller orätt kan man naturligtvis alltid diskutera. I alla händelser kände Axell sig i denna fråga sviken, och rentav motarbetad, av det akademiska etablissemangen.

Nästa konflikt kring avhandlingen inträffade några år senare. När Axell inte lyckats bli docent direkt på avhandlingen valde han först att säga att en docenttitel inte spelade någon roll; det var det vetenskapliga innehållet i avhandlingen som var det centrala, och inte vad några oförstående svenska professorer ansåg om den. Men några år in på 1980-talet hade en rad av hans jämnåriga studiekamrater börjat bli docenter och rentav professorer. Axell hade vid det här laget publicerat flera uppmärksammade artiklar i internationella tidskrifter, och han började bli välkänd i det internationella vetenskapliga samhället. Men här hemma i Sverige kunde han inte visa upp något yttre tecken på karriär, som till exempel en docenttitel. Han sände därför in en ansökan till Stockholms universitet om att bli utnämnd till docent – men han skrev speciellt i ansökan att hans kompetens härvidlag enbart skulle baseras på avhandlingen.

Docenturnämnden vidhöll dock den nya praxis som hade vuxit fram, nämligen att en docentur borde bygga på något mer än avhandlingen. En utomstående professor, Karl-Gustaf Löfgren i Umeå, uppmanade Axell att sluta krångla och sända in sina övriga skrifter. Detta gjorde han också, men olyckligtvis med skrifterna enkelt inslagna i ett paket utan något följebrev. I Docenturnämnden satt vid den tiden Peter Bohm, som menade att eftersom paketet inte hade haft något följebrev hade Axell inte formellt återkallat sin ursprungliga ansökan (där det alltså stod att bedömningen av docentkompetensen enbart skulle bygga på avhandlingen). Därför måste nämnden, enligt Bohms åsikt, lämna de övriga skrifterna utan avseende. I sitt möte den 6 mars 1985 beslöt därför nämnden att bordlägga ärendet ”i avvaktan på komplettering av ansökan med sådana specimen som föreligger utanför doktorsavhandlingen”.

Detta formalistiska synsätt gjorde Axell rasande – han hade ju faktiskt sänt in de övriga skrifterna, även om han inte hade skrivit något formellt återkallande av sin första ansökan! När två socialt fyrkantiga personligheter möts, så blir resultatet en kollision. Axell JO-anmälde Docenturnämnden vid Stockholms universitet den 18 mars 1985 ”för oskickligt tjänsteutövande” och han beslöt sig för att aldrig mer ha något med Stockholms universitet att göra. I dag, mer än 30 år efteråt, kan man inte undgå reflektionen att om bara en av de två parterna hade visat ett minimum av flexibilitet hade allt detta kunnat undvikas. Axells anmälan bär tydliga drag av rättshaveri (i synnerhet de vidlyftiga kompletteringar som han sände in i april och juni 1985) och JO lämnade den utan avseende.

Till slut ordnade det sig dock med docenttiteln. Karl-Gustaf Löfgren hjälpte Axell att sända in en formellt korrekt ansökan till Uppsala universitet, och där utnämndes han till docent i oktober 1989. Då hade dock ännu fler av hans jämn-

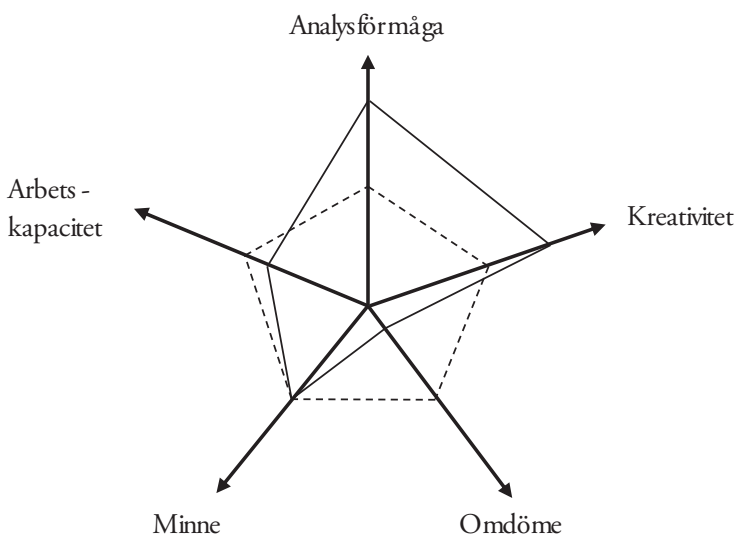
åriga och (som han själv såg det) mindre kompetenta kolleger blivit professorer, medan han själv måste nöja sig med att ”bara” vara docent.

Med docenttiteln var det stopp. Därefter gjorde Axell aldrig någon vidare karriär. Under 1990-talet sökte han vid flera tillfällen professorer, och även om alla sakkunniga berömde den höga kvaliteten på hans arbeten från 1970- och 80-talen så kunde de inte låta bli att observera, att han inte gjort någon forskning där-efter. Dessutom började hans alkoholism bli allmänt känd, och alltför många av hans kolleger hade blivit uppringda och utskälda mitt i natten av en frustrerad söketeoretiker som tyckte att hans begåvning inte fick sitt rättmätiga erkännande.

BEGÅVNING – ETT MÅNGDIMENSIONELLT FENOMEN

Var Bo Axell begåvad? Ja, utan tvekan. Samtidigt var han ganska dum. Det låter kanske paradoxalt, men i själva verket är det vi kallar ”begåvning” ett mångdimensionellt fenomen. Med risk att överförenkla skulle man kunna säga att begåvning har fem dimensioner: analysförmåga, kreativitet, omdöme, minne och arbetskapacitet. Var och en av dessa dimensioner kan säkert ifrågasättas: Ska till exempel minne och arbetskapacitet räknas som begåvning? Är inte omdöme bara en annan sida av analysförmåga? Borde inte social kompetens räknas med – eller är den bara en aspekt av omdöme? Med alla dessa begränsningar i gott minne (förutsatt att man har ett gott minne – eller det kanske snarare är en fråga om omdöme...) kan man representera begåvning med en femdimensionell figur (se *figur 1*).

Figur 1 Begåvningens fem dimensioner

En genomsnittlig ekonomiprofessor har förmodligen en begåvningsprofil som kan beskrivas av den streckade, regelbundna femhörningen i figuren – medan en riktigt framgångsrik ekonomiprofessor uppvisar en begåvningsprofil som inte bara är en regelbunden femhörning, utan också ligger en bit utanför den streckade femhörning som vi ritat in i figuren.

Och Bo Axell – är man orättvis mot honom om man påstår att hans begåvningsprofil kan beskrivas av den heldragna figuren? Vi tror inte det. Han hade en fantastisk analysförmåga. Om det roade honom, kunde han blixtnabbt komma med insikter som ingen tidigare hade tänkt på. Detta illustreras naturligtvis av hans vetenskapliga artiklar, inklusive artikeln i *Ekonomisk Debatt* om löntagarfonderna. Men hans analysförmåga glänste också i det dagliga umgänget. En liten anekdot kan förtjäna att räddas från glömskan. Någon gång på 1980-talet diskuterade vi det nya påfundet att räkna citat, och på den tiden var det, när det gällde artiklar med flera författare, bara det första författarnamnet som kom in i de internationella databaserna. En av oss sade då lite avundsjukt att Axell, som hade ett namn tidigt i alfabetet, gynnades av detta system eftersom författarnamnen i en artikel i regel stod i alfabetisk ordning. Axell skulle därför få tillgodoräkna sig ett oproportionerligt stort antal citat, medan andra ekonomer (som hade efternamn som började på, säg, P eller S) skulle få mycket färre citat.

Det är inget problem, svarade Axell omedelbart. På grund av detta system blir personer med efternamn långt bak i alfabetet relativt mer eftertraktade som samarbetspartners i forskningsprojekt, och det betyder att de kommer att stå som medförfattare på ett relativt större antal artiklar där de i jämvikt inte har behövt göra en full arbetsinsats. I meritvärderingen för professorer, som delvis bygger på mekanisk citaträkning och delvis bygger på artikelräkning (och kanske delvis även på en bedömning av artiklarnas kvalitet) kommer därför alla att vara lika gynnade. Men det gäller förstås bara i jämvikt, påpekade Axell; på vägen dit kan vilken initial som helst gynnas.

Episoden är belysande för hans förmåga att omedelbart se den grundläggande ekonomiska mekanismen och formulera den i jämviktstermer. Den förmågan var egentligen en kombination av analysförmåga och kreativitet. Att analysförmåga och kreativitet inte nödvändigtvis behöver vara korrelerade vet vi från otaliga exempel på personer som är skickliga på att lösa färdiga problem som presenterats för dem men som aldrig kan hitta på några nya, egna problem. Samtidigt finns det också personer som är duktiga på att hitta på nya, fruktbara problem men som inte riktigt klarar av att lösa dem. Bo Axell klarade av bägge dessa saker, vilket är ganska ovanligt.

Men det finns tyvärr fler dimensioner i begåvningsdiagrammet. Vad gäller omdömet låg han sämre till. Vad gäller arbetsförmåga kunde han i yngre år bita sig fast i ett problem och arbeta intensivt med det i veckor och månader. Hans totala

arbetskapacitet var kanske inte så stor, men han hade en förmåga att kanalisera den till för honom väsentliga problem. Detta var en viktig anledning till hans vetenskapliga framgångar.

Bo Axell gjorde alltså inte någon nämnvärd karriär – om det nu berodde på bristande social kompetens eller på att hans begåvningsprofil var alltför ojämn ska vi låta vara osagt. Men även personer med en ojämn begåvningsprofil behövs naturligtvis för samhällets framåtskridande. Man får bara försöka utforma våra institutioner så, att även personer som Bo Axell kan få tillfälle att utveckla sina starka sidor utan att dras ner av de svaga sidorna.

EN KNEPIG PERSON

När man läser vår framställning får man kanske intrycket att Bo Axell befann sig långt ute på högerkanten, ständigt attackerande löntagarfonder, vänstervridna journalister m.m. Men det är nog en felsyn. Snarare var han en person som trivdes med att vara en outsider, ständigt attackerande den konventionella visdomen, och en intellektuellt hederlig person som tyckte om att attackera dumheter. I stationär jämvikt är säkert dumheterna från vänsterhåll lika vanliga som dumheterna från högerhåll – men på 1970-talet var nog dumheterna från vänsterhåll vanligare, eller åtminstone mer synliga i massmedia. Och då tedde det sig naturligt för Axell att gå till storms mot just dem.

Hans förordande av skattehöjningar för att finansiera den offentliga sektorn (Axell 1983) kan knappast sägas vara en högeråsikt. Och inte heller är hans motstånd mot sänkningar av a-kassan någon högeråsikt – snarare tvärtom.

Ett annat exempel ser man i samband med den så kallade Ebbe Carlsson-affären 1988. Då hade Axell för länge sedan slutat att forska, men hans intellektuella nyfikenhet drev honom fortfarande att ständigt leta efter intressanta problem. Ett sådant problem var Palme-mordet, och utan att bekänna sig till ”kurd-spåret” eller ”polis-spåret” eller något av de andra ”spår” som figurerade i massmedia var han förvånansvärt insatt i det omfattande material som då var tillgängligt för allmänheten. När Ebbe Carlsson-affären exploderade i juni 1988 ansåg Axell, tvärt emot den borgerliga pressens enhälliga dom mot justitieminister Anna-Greta Leijon, att Ebbe Carlssons uppslag (en variant av kurd-spåret) var intressant. Huruvida justitieministern borde stödja den privatspanande bokförläggarens verksamhet, under åsidosättande av SÄPO, var trots det principiella förbudet mot ministerstyre en öppen fråga, ansåg Axell.

Hans val av sida i Ebbe Carlsson-affären kan knappast avfärdas som en högerståndpunkt. Han ville helt enkelt inte gå i takt, oavsett om marschordern kom från höger eller vänster. Detta var ett djupt drag i hans personlighet och utgjorde en styrka som forskare – men ibland också en svaghet. Med ett uttryck skulle man

kunna säga att han ofta uppvisade dåligt omdöme, men med ett annat uttryck skulle man lika väl kunna säga att han uppvisade integritet.

Fastän han var verksam i den akademiska världen kan man knappast beskriva honom som intellektuell. Han läste nästan ingen skönlitteratur – men hur många nationalekonomer gör egentligen det? På 1980-talet hade han dock stor behållning av den amerikanske författaren John Kennedy Tooles roman *Dumskallarnas sammansvärjning* (1980) och tyckte att bokens titel på många sätt gav en bild av vad han själv var utsatt för. Däremot identifierade han naturligtvis inte sig själv med bokens ganska tvivelaktige huvudperson.

En annan författare som han åtminstone sade sig ha läst var Sven Stolpe. Han kan knappast ha känt sig attraherad av Stolpes religiösa funderingar, eller av problematiken kring Jeanne d’Arcs, den Heliga Birgittas och drottning Kristinas fascinerande personligheter. Nej, det var nog snarare Stolpes förmåga att gå mot strömmen, och tycka annorlunda än det stora flertalet, som attraherade Axell under det vänstervridna 1970-talet. Lustigt nog kan man säga att Axells respekt blev återgäldad. Den 2 augusti 1977 skrev nämligen Sven Stolpe i *Nya Wermlands-Tidningen* en recension av Axell-Swedenborgs bok om Friedman-debatten. I den recensionen kunde man lätt se att Stolpe visste mer om litteraturhistoria än om nationalekonomi – men han var desto mer entusiastisk över bokens allmänna tendens: journalisterna är ohederliga och okunniga, i synnerhet i vänsterpressen. Axell anammade med glädje Stolpes recension, och då kanske i synnerhet den magnifika slutklämmen: ”Vad sade Carl Jonas Love Almqvist? – Jag får kvabbel.”

Trots att han inte läste mycket skönlitteratur var han ändå språkligt intresserad, och han framstod som skicklig stilist. Vi har redan nämnt avtackandet av den nyfödde sonen i förordet till doktorsavhandlingen (1976) och hans debattartiklar i *DN* och *SvD*. Ett annat exempel på hans subtila stilkonst, som vi gärna vill rädda från glömskan, är hans artikel i *Scandinavian Journal of Economics* 1979. En amerikansk forskare, Roy H. Webb, hade i en lång artikel kritiserat den banbrytande artikeln om sökmarknadsjämvikt (Axell 1977) och vi reproducerar här – med vederbörligt tillstånd från *Scandinavian Journal of Economics* – Axells svarsartikel i dess helhet (Axell 1979):

Conclusions in a scientific analysis are valid for the set of assumptions given in the analysis. From an analysis with one set of assumptions, it is not possible to infer whether or not another set of assumptions will give the same conclusions. Roy Webb correctly points out that one of the assumptions in my analysis of search market equilibrium in the article in question is that each consumer buys only once, leaves the market and is replaced by another, new consumer. Moreover, Webb argues that my conclusions might not be the same if I had made another assumption on this point. This is

correct, too. It would, of course, be interesting to see the analysis carried out under such an alternate assumption.

I en dödsruna i *SvD* och *DN* den 4 februari 2007 karakteriserades hans sista år på följande vis: ”Likt en Fredman utan ur, verkstad och förlag kunde Axell se tillbaka på de år då han vann sina vetenskapliga framgångar. Det skarpsinne och den originalitet som präglade hans insatser under åren kring 1980 gör att Bo Axell länge kommer att bli ihågkommen som en av svensk nationalekonomis riktigt stora begåvningar.”

REFERENSER

- Albrecht, James W. och Bo Axell (1984), ”An Equilibrium Model of Search Unemployment”. *Journal of Political Economy*, vol. 92, nr 5, 824–840.
- Albrecht, James W., Bo Axell och Harald Lang (1986), ”General Equilibrium Wage and Price Distributions”. *Quarterly Journal of Economics*, vol. 101, nr 4, 687–706.
- Arrow, Kenneth (1959), ”Toward a Theory of Price Adjustment”. I Moses Abramowitz, red., *The Allocation of Economic Resources*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Axell, Bo (1974), ”Price Dispersion and Information: An Adaptive Sequential Search Model”. *Swedish Journal of Economics*, vol. 76, nr 1, 77–98.
- Axell, Bo (1976a), *Prices under Imperfect Information: A Theory of Search Market Equilibrium*. Doktorsavhandling i nationalekonomi. Stockholm: Stockholms universitet.
- Axell; Bo (1976b), ”Tombolahjul i stället för p-automater! – Om optimalt utnyttjande av en storstads parkeringsutrymme”. *Ekonomisk Debatt*, vol. 4, nr 3, 244.
- Axell, Bo (1976c), ”Innebär Meidners förslag börskrasch och omedelbar socialisering?”. *Ekonomisk Debatt*, vol. 4, nr 1, 58–61.
- Axell, Bo (1976d), ”Ett förtydligande”. *Ekonomisk Debatt*, vol. 4, nr 4, 295–296.
- Axell, Bo (1977), ”Search Market Equilibrium”. *Scandinavian Journal of Economics*, vol. 79, nr 1, 20–40 (en förkortad version av kapitel 5 i Axell 1976a).
- Axell, Bo (1979), ”Inflation och resursutnyttjande”. I Bo Axell, Siv Gustafsson, Bertil Holmlund och Eva Christina Horwitz, *Utrikeshandel, inflation och arbetsmarknad. Specialstudier för IUI:s långtidsbedömning 1979. Del I*. Stockholm: Almqvist och Wicksell International.
- Axell, Bo (1979), ”Search Market Equilibrium: Reply”. *Scandinavian Journal of Economics*, vol. 81, nr 4, 568.
- Axell, Bo (1982), ”Budgetunderskottet”. *Svensk Tidskrift*, vol. 69, nr 9–10, 456–462.

- Axell, Bo (1983), "Budgetunderskott och implicit beskattning". *Ekonomisk Debatt*, vol. 11, nr 4, 275–281.
- Axell, Bo (1985), *Kan inflation förbjudas?* Stockholm: Industriens Utredningsinstitut.
- Axell, Bo och Harald Lang (1990), "The Effects of Unemployment Compensation in General Equilibrium with Search Unemployment". *Scandinavian Journal of Economics*, vol. 92, nr 4, 531–540.
- Axell, Bo och Birgitta Swedenborg (1977), *Milton Friedman och ekonomipriset*. Stockholm: Akademilitteratur.
- Becker, Gary S. (1968), "Crime and Punishment: An Economic Approach". *Journal of Political Economy*, vol. 76, nr 1, 169–217.
- Björklund, Anders (2014), "Från doktorexamen till professor – mina år på IUI 1981–1990". I Magnus Henrekson och Göran Albinsson Bruhner, red., *IFN 1939–2014 – 75 år av ekonomisk forskning*. Stockholm: Ekerlids Förlag.
- Diamond, Peter (1971), "A Model of Price Adjustment". *Journal of Economic Theory*, vol. 3, nr 2, 156–168.
- Eliasson, Gunnar (2011), "Ekonomporträtt: Bengt-Christer Ysander". *Ekonomisk Debatt*, vol. 39, nr 6, 56–69.
- Englund, Peter och Lars Heikensten (1977), "Axell–Swedenborg, Milton Friedman och ekonomipriset". *Ekonomisk Debatt*, vol. 5, nr 5, 318–320.
- Hansson, Ingemar och Lars Jonung (1981), "En ekonometrisk studie av prisregleringspolitikens effekter på den svenska inflationen under 1970-talet". Bilaga 10 i SOU 1981:42, *Prisreglering mot inflation? Bilagor 7–12 till slutbetänkande av prisregleringskommittén*. Stockholm: Handelsdepartementet.
- Lindbeck, Assar (2012), *Ekonomi är att välja*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.
- McCall, John (1965), "The Economics of Information and Optimal Stopping Rules". *Journal of Business*, vol. 30, nr 3, 300–317.
- Phelps, Edmund S., red. (1970), *Microeconomic Foundations of Employment and Inflation Theory*. New York: W.W. Norton & Co.
- Rob, Rafael (1985), "Equilibrium Price Distributions". *Review of Economic Studies*, vol. 52, nr 3, 487–504.
- Rothschild, Michael (1973), "Models of Market Organization with Imperfect Information: A Survey". *Journal of Political Economy*, vol. 81, nr 6, 1283–1308.
- Rothschild, Michael (1974), "Searching for the Lowest Price when the Distribution of Prices is Unknown". *Journal of Political Economy*, vol. 82, nr 4, 689–711.
- Stigler, George J. (1961), "The Economics of Information". *Journal of Political Economy*, vol. 69, nr 3, 213–225.
- Stigler, George J. (1962), "Information in the Labor Market". *Journal of Political Economy*, vol. 70, nr 5 (Part 2), 94–105.
- Ysander, Bengt-Christer (1976), "Parkeringstombolan finns redan!". *Ekonomisk Debatt*, vol. 4, nr 3, 245–246.

FÖRFATTARPRESENTATIONER

Mats Persson är professor i nationalekonomi vid Stockholms universitet. Han var 1989–91 redaktör för *Scandinavian Journal of Economics* och 1997–98 redaktör för *Ekonomisk Debatt*. I sin forskning har han huvudsakligen arbetat med problem kring makroekonomi och offentlig ekonomi. För närvarande arbetar han med ett projekt om socialförsäkringar.

Claes-Henric Siven är professor emeritus i nationalekonomi vid Stockholms universitet. Han var 1997–98 redaktör för *Ekonomisk Debatt* och ordförande för Nationalekonomiska Föreningen 2000–2001. Han har tidigare forskat kring inflation och arbetslöshet och forskar för närvarande inom områdena doktrinhistoria respektive brott och straff.